

Asia: VN/5137/2022-OM-229

Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi; työryhmän mietintö

1 luku. Yleiset säännökset

1 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

2 luku. Varautumisvelvollisuus

Yleisen varautumisvelvollisuuden organisatorista soveltamisalaa (6 §:n 1 mom.) koskevat huomiot:

-

Yleisen varautumisvelvollisuuden aineellista sisältöä (6-8 §) koskevat huomiot:

Yleisen varautumisvelvollisuuden sisältö jättää paljon harkintavaltaa organisaatioille ja varautumisen minimitaso näyttäisi jäävän suunnittelun varaan. Säännös ei näin ollen tosiasiasa aseta konkreettista tasoa sille, mihin kaikkeen ja millaisilla kustannuksilla viranomaisen tulee varautumista tehdä. Lain edellyttämä täysimääräinen varautuminen hoitaa viranomaisen tehtävät kaikissa olosuhteissa lain mukaisesti ja mahdollisimman hyvin edellyttäisi ideaalilanteessa merkittäviä investointeja varautumisen edellyttämän infrastruktuurin rakentamiseen ja ylläpitoon. Varautumista koskevan vaatimustason voidaan arvioida jäävän suhteellisen matalalle tasolle, jos varautumiseen ei ole osoitettavissa lisämäärärahoja.

Yksittäisten toimijoiden varautumisvelvollisuutta täydentämään voisi olla tarpeen muodostaa keskitetty taho, joka koordinoisi ja hallinnoisi varautumisen edellyttämiä rakenteita, tietojärjestelmiä, tietoliikennettä ja toimitiloja ja joka voisi myös arvioida tarpeellisen minimivarautumisen tason ja osoittaa määrärahat välttämättömäksi arvioituun varautumiseen ja tarpeelliseen yhteiskäyttöisen infran rakentamiseen ja ylläpitoon.

Muut 2 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

3. luku Poikkeusoloista ja lisätoimivaltuuksien käyttöönotosta päättäminen

Poikkeusolojen edellytyksiä (11 §, vrt. nyk. poikkeusolojen määritelmä) koskevat huomiot:

-

Poikkeusolojen alkamista ja päättymistä koskevaa päätöksentekoa (12 ja 21 §) koskevat huomiot:

-

Lisätoimivaltuuksien käyttöönottonenettelyä (13-20 §) koskevat huomiot:

-

Valtioneuvoston erityisiä seurantavelvollisuuksia (22 ja 23 §) koskevat huomiot:

-

4 luku. Poikkeusolojen hallinnan ohjaus ja hallinnon erityisjärjestelyt

4 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

5 luku. Lisätoimivaltuuksien käyttöperiaatteet ja soveltamista koskevat yleiset säännökset

5 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

6 luku. Hallinnon järjestäminen ja valtion taloudenhoito

6 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

7 luku. Työvoiman saatavuuden turvaaminen

7 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

8 luku. Työvelvollisuus

8 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

9 luku. Sotilaallisen puolustusvalmiuden turvaaminen

9 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

10 luku. Liikkumisen ja oleskelun rajoittaminen sekä väestön siirtäminen

10 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

11 luku. Otto-oikeudet ja palvelujen suorittamisvelvollisuus

11 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

12 luku. Väestön välttämättömän toimeentulon turvaaminen ja sosiaaliturvan muutokset

12 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

13 luku. Välttämättömien hyödykkeiden ja palvelujen saatavuuden turvaaminen

13 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

14 luku. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutuksen turvaaminen

14 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

15 luku. Asumisen järjestäminen

15 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

16 luku. Rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusmarkkinoiden turvaaminen

16 luvun (pl. 110 §) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 1 kohtaa (vientikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 2 kohtaa (tuontikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 3 kohtaa (tiettyjen taloudellisten toimien kielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 4 kohtaa (kotiuttamisvelvollisuus) koskevat huomiot:

-

110 §:n 2-5 momenttia koskevat huomiot:

-

17 luku. Energia-, vesi- ja jätehuollon turvaaminen

17 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

18 luku. Välttämättömien viestintä- ja postipalveluiden turvaaminen

18 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

19 luku. Ruoantuotannon turvaaminen

19 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

20 luku. Välttämättömän rakentamisen turvaaminen

20 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

III osaa koskevat yleiset kysymykset

Toimivaltuusosan rakennetta ja toimivaltuuksien sääntelytapaa koskevat yleiset huomiot:

-

Mahdolliset muut koko toimivaltuusosaa koskevat huomiot:

-

21 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat yleiset säännökset

21 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

22 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat erityiset säännökset

22 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

23 luku. Korvaukset

23 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

24 luku ja rikoslain muuttamista koskeva lakiehdotus. Rangaistussäännökset

Valmiuslain 24 luvun ja rikoslain muuttamista koskevan lakiehdotuksen (2. lakiehdotus) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

25 luku. Muutoksenhaku

25 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

HE-luonnoksen yleisperustelut

Vaikutusten arviointia koskevat huomiot:

Valtionhallinnon rahoitusta ja varautumisen valtion viranomaisille aiheutuvia lisämenoja koskevassa jaksossa ei ole huomioitu tietojen käsittelyyn, hallintaan ja toimitiloihin liittyviä kustannuksia.

Valmiussuunnitelmien laatimisesta ja varautumisen harjoittamisesta aiheutuvat lisäkustannukset ovat marginaalisia, mutta tietojärjestelmien toimintavarmuuden ja toiminnassa välttämättömien tietojen saatavuuden ja turvallisen käsittelyn varmistaminen normaalioloja vastaavasti myös poikkeusoloissa on valtion viranomaistoiminnassa merkittävä lisäkustannuksia aiheuttava vaatimus. Vastaavasti normaaliolojen lainsäädännössä on asetettu vaatimuksia tiloille, joissa tietoja voidaan käsitellä ja joiden rakentaminen aiheuttaa viranomaisille myös merkittäviä lisäkustannuksia.

Vaikutusten arvioinnissa ei ole huomioitu sitä, että viranomaiselle täysimääräinen varautuminen hoitaa kaikki tehtävät lain edellyttämällä tavalla myös poikkeusoloissa edellyttää mittavia investointeja. Jos on tarkoitus, että näistä vaatimuksista voidaan poikkeusoloissa joustaa, tulisi valmiuslaissa huomioida tätä koskeva selvempi valtuus poikkeusoloissa poiketa sääntelystä.

Säätämisyjärjestysperusteluja koskevat huomiot:

-

Muut HE-luonnoksen perusteluja koskevat huomiot:

-

Työryhmän mietintö

Uudistuksen tarpeellisuutta ja sen keskeisiä ratkaisuja koskevat yleiset kannanotot:

Luonnoksessa ei ole oikeudenhoidon järjestämistä poikkeusoloissa koskevia määräyksiä. Rikosprosessia koskevissa asioissa voi poikkeusoloissa olla tarpeen tehdä priorisointia vakavimpien ja vaarallisimpien tai muuten kaikissa tilanteissa välttämättömästi hoidettavien rikosasioiden ajamiseksi, jota ei normaalioloissa voida tehdä. Tällainen tilanne voi olla käsillä, jos suorituskyky olennaisesti heikkenee esim. voimavarojen vähyydestä tai toimintaa tukevien järjestelmien

toiminnan lakkaamisesta johtuvista syistä ja kaikkien asioiden täysimääräinen hoitaminen säädettyssä ajassa ei ole mahdollista. Vastaavasti poikkeusoloissa voi olla välttämätöntä joustaa määräajoissa tai toimintatavoissa, jotka on säädetty tai lain tulkinnalla päätetty normaalioloja varten.

Jos valmiuslaki ei ole sopiva normi poikkeusolojen huomioimiselle rikosoikeudenhoidossa, on tarpeen varautua tähän tarpeeseen sitä varten sopivalla lainsäädännöllä.

Muut työryhmän mietintöä koskevat yleiset huomiot:

-

Autiovuori Joanna
Syyttäjälaitos